سخن سردبیر
Editorial
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره هفدهم، تیر ۱۳۹۷، ۲۹۲-۲۹۱

مقدمه‌ای بر مرور مفهومی

An Introduction to Scoping Review

محسن رضائیان[۲،۱]

در سخن سردبیری آبان ماه سال ۱۳۹۶ مجله دانشگاه به انواع مقالات مروری و شیوه‌ی نگارش آن‌ها پرداختیم. در آن مقاله به سه دسته اصلی از مقالات مروری یعنی مروری سنتی، مروری نظام‌مند و فرا تحلیل‌ها اشاره کردیم [۱]. در این سخن سردبیری، به بررسی نوعی دیگر از مقالات مروری با عنوان مرور مفهومی (Scoping review) خواهیم پرداخت. در تعریف مرور مفهومی آمده است که مرور سریع پیرامون مفاهیم کلیدی در یک موضوع پژوهشی خاص و یافتن منابع اصلی و انواع شواهد موجود را می‌توان مرور مفهومی قلمداد کرد. مرور مفهومی به ویژه پیرامون موضوعات پیچیده و یا موضوعاتی که قبلاً درباره آنها مرور جامعی به عمل نیامده است را می توان به‌صورت یک پروژه خاص به مرحله اجرا درآورد [۲].

در سال ۲۰۰۵ میلادی O'Malley و Askey چهارچوب یک مرور مفهومی را با در نظر گرفتن چهار دلیل اصلی برای انجام آن مشخص کردند. این چهار دلیل عبارتند از: ۱. مشخص کردن وسعت، محدوده و طبیعت فعالیت‌های پژوهشی، ۲. معین کردن ارزش انجام یک مرور نظام‌مند، ۳. خلاصه کردن و انتشار نتایج پژوهش‌های به‌عمل‌آمده و ۴. مشخص کردن شکاف‌های پژوهشی در ادبیات موجود پیرامون یک موضوع خاص [۳].

بنابراین، یک مرور مفهومی از جهات مختلف با یک مرور نظام‌مند متفاوت است. مرور مفهومی معمولاً به شکل سریع برای مرور گسترده شواهد پیرامون یک موضوع خاص بدون در نظر گرفتن کیفیت مطالعات انجام‌شده صورت می‌پذیرد. درحالی‌که مرور نظام‌مند برای بررسی موضوعات و سؤالات مشخص و با در نظر گرفتن معیارهای از قبل تعیین‌شده برای گزینش مطالعات باکیفیت صورت می‌پذیرد. از همین رو، مرور مفهومی را می‌توان به‌عنوان مطالعاتی برای تولید فرضیه Hypothesis-generating studies در نظر گرفت، درحالی‌که مطالعات مرور نظام‌مند، مطالعات آزمون فرضیه Hypothesis-testing studies در نظر گرفته می‌شوند [۴].

۱- استاد گروه آموزشی اپیدمیولوژی و آمار زیستی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
تلفن: ۳۱۳۱۵۱۲۳-۰۳۴، دورنگار: ۳۱۳۱۵۱۲۳-۰۳۴، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk، ارکید: 0000-0003-3070-0166
۲- استاد مرکز تحقیقات محیط کار، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1397.17.4.9.4]

از آنجایی‌که انجام مطالعات مرور نظام‌مند قوی، نیازمند زمان نسبتاً طولانی از شش ماه تا ۲ سال می‌باشد [۵]، از همین رو، مطالعات مرور مفهومی می‌توانند پیش‌زمینه بسیار مناسبی برای مرور نظام‌مند فراهم نمایند. بنابراین، ضروری است که خوانندگان، نویسندگان و داوران فرهیخته مجله دانشگاه با مرور مطالعات مفهومی و قواعد انجام آن‌ها، آشنایی بیشتری کسب نمایند.

References

[1] Rezaeian M. Writing review articles for JRUMS. *JRUMS* 2017; 16(8): 701-2.

[2] Mays S, Arksey H, O'Malley L. Scoping Studies: towards a methodological framework. *International J Social Res Methodol: Theory & Pratice* 2005; 8: 5.

[3] Arksey H, O'Malley L. Scoping Studies: towards a methodological framework. *International J Social Res Methodol: Theory & Pratice* 2005; 8: 19-32.

[4] Tricco AC, Lillie E, Zarin W, O'Brien K, Colquhoun H, Kastner M, et al. A scoping review on the conduct and reporting of scoping reviews. *BMC Med Res Methodol* 2016; 16: 15.

[5] Khangura S, Konnyu K, Cushman R, Grimshaw J, Moher D. Evidence summaries: the evolution of a rapid review approach. *Syst Rev* 2012; 1:10.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1397.17.4.9.4]